

Vårgårda kommun

kommunen@vargarda.se

Rektor

thomas.stenseke-larsson@vargarda.se

2022-04-01

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Gullhögskolan i Vårgårda kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Gullhögsolan i Vårgårda kommun. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Gullhögsolan i Vårgårda kommun. Skolinspektionen har genomfört fem lektionsobservationer i språken franska, spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare samt rektorn genomförts. Granskningen genomfördes den 23-24 februari 2022 av utredaren Lena Knutsson och undervisningsrådet Anna Wide. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Gullhögsolan är den enda högstadieskolan i kommunen Vårgårda. Det är en skola för årskurserna 7-9. På skolan går cirka 400 elever. Skolan är uppdelad i två enheter som leds av var sin rektor. Vid granskningen intervjuades den ena av rektorerna.

Skolan erbjuder de moderna språken franska, spanska och tyska. De elever som inte läser något av dessa språk läser en kombination av svenska och engelska på tiden för språkvalet. Cirka 25 % av skolans elever läser svenska/engelska i stället för ett modernt språk.

Undervisningen i moderna språk har påverkats av pandemin så att eleverna från novemberlovet 2020 under långa perioder inte fått undervisning i moderna språk på plats i skolan i sina reguljära grupper.

Huvudmannen beslutade att undervisning inte skulle ske i grupper med elever blandade från olika klasser i november 2021. Det innebar att eleverna satt i sina hemklasser och under en lärares överinseende fick arbeta individuellt med de olika ämnena. Detta pågick fram till vecka sju 2022. Vid granskningen av undervisningen i moderna språk framkom det att detta påverkat undervisningen i hög grad. Eleverna fick med hjälp av sin dator lösa uppgifter i det moderna språket och de kommunikativa inslagen i undervisningen var små. Granskningen genomfördes direkt efter att undervisningen återgått till det normala och arbetet under pandemin berördes ofta av flera av de intervjuade.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av skolan. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtäyttande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Gullhögskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga men att utvecklingsområden finns.

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver se till att lärarna får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Rektorn och lärarna behöver se till att undervisningen i högre grad utgår från elevernas intressen och förutsättningar.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbetssätt för att ge alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i moderna språk.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 3 oktober 2022 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: anna.wide@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna arbetar med att utveckla elevernas kommunikativa förmåga på målspråket men behöver utveckla delar av arbetet

Granskningen visar att det är centralt för samtliga intervjuade lärare att eleverna lär sig kommunicera på målspråket. Vidare framkommer att lärarna arbetar med att utveckla elevernas interkulturella kompetens men att det arbetet behöver utvecklas. Lärarna behöver återkommande reflektera över arbetet tillsammans med varandra och med elever. I arbetet ingår att koppla till forskning och beprövad erfarenhet.

Utveckla elevernas kommunikativa förmåga är centralt för undervisningen men koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet behöver utvecklas

Samtliga lärare säger i intervju att det är centralt i undervisningen att eleverna lär sig kommunicera på målspråket. I intervjun med lärarna framkommer att de inte har en tydlig gemensam undervisningsidé kring hur de ska planera, organisera och genomföra undervisningen för att utveckla den kommunikativa förmågan på målspråket. Det framkommer också att det varierar mellan lärarna vad som är utgångspunkten i arbetet med att planera undervisningen. Samtliga lärare säger att de har läromedel de är nöjda med och som de använder mycket i planeringsarbetet och i undervisningen. En av lärarna poängterar att hen alltid tar sin utgångspunkt i kursplanens centrala innehåll innan hen planerar för hur hen ska använda läromedlet. En av lärarna berättar att hen tagit över klasser som haft obehöriga lärare och att hen hela tiden måste fundera på hur hen ska arbeta för att reparera kunskapsluckor hos eleverna och för att möta dem på den nivå de faktiskt är i sin utveckling av språket. Se vidare längre fram i detta beslut.

Lärarna säger samstämmigt att de inte har haft tid för att knyta an undervisningen till forskning och beprövad erfarenhet. Därmed har de inte heller haft tid för att gemensamt utveckla undervisningen med utgångspunkt från relevant forskning och

beprövad erfarenhet. Dock har en av lärarna deltagit i seminarier som hens fackförbund anordnat på nätet om olika teman. Rektorn uppger att hen alltid säger ja om lärarna vill delta i kompetensutveckling och att hen har höga förväntningar på lärarna när det gäller att utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Hen menar dock att de senaste två åren har främst gått ut på att hålla verksamheten flytande under tiden av pandemi. Lärarna i moderna språk träffas i ämneslag en timme var tredje vecka men då blir det mest tid för att till exempel planera när prov ska genomföras och att i viss mån utbyta pedagogiska tips. De har inte genomgått gemensam kompetensutveckling inriktad på att undervisa moderna språk.

Arbetet för att stärka elevernas interkulturella kompetens behöver utvecklas

Lärarna säger att samtliga läroböcker de använder tar upp kunskap om olika länder där målspråket talas. De säger också att de till exempel talat om Berlinmuren och konsekvenserna av dess fall, "förbjuden" kärlek mellan en marockan och en fransman och hur det är att som svensk arbeta i Barcelona. Under klassrumsobservationer ser Skolinspektionen exempel på att undervisningen berör olika länder. I intervjun lyfter dock lärarna att läromedel ganska snabbt blir omoderna och därmed inte så lockande för eleverna.

I elevintervjuer framkommer så gott som samstämmigt att eleverna skulle vilja att undervisningen i högre grad tar upp hur människor i de olika områden där språket talas har det, lever och tänker. Eleverna säger att de pratar om olika länder men att de skulle tycka det var mer intressant om de pratade mer om hur människorna i de olika länderna lever. De säger också att det skulle vara intressant att ha kontakt med elever på andra håll i världen som pratar målspråket. Eleverna säger att när undervisningen handlar om olika länder kan det vara saker som inte alls berör det som de är intresserade av och att de ord de lär sig då är sådana som de aldrig kommer att använda. Eleverna berättar också att de har en klasskamrat som kommer från ett land där målspråket talas men att de inte så ofta talar om det eller gör jämförelser.

Det framkommer vid elevintervjuer att det varierar mellan språket i vilken utsträckning eleverna kan se sig som framtida användare av målspråket. En elev berättar att hen spelar mycket spel på internet och då har kontakt med ungdomar som har målspråket som modersmål och hen kommunicerar utan problem med dem på modersmålet. Detta har hen dock inte nämnt för läraren eftersom det inte har någon betydelse därför att det är på fritiden och inte skulle påverka vilka uppgifter hen får arbeta med under lektionstid. Några elever har tydliga bilder av att de kommer använda språket till exempel då de reser eller till att kommunicera bättre med släktingar medan flera elever anser att de läser bara för att det är ett ämne bland andra, inte för att de ska kunna använda det längre fram.

Lärarnas reflektion över, och utveckling av, undervisningen behöver stärkas

Enligt eleverna efterfrågar lärarna sällan återkoppling från dem om innehållet i lektionerna. De upplever att innehållet är bestämt i och med att de arbetar utifrån läromedlet. Dock uppger flera elever att om de tycker att det blir för mycket av något kan lärarna lyssna på det. Det har till exempel hänt att de hoppat över ett kapitel i boken som eleverna tyckte var ointressant. Något systematiskt arbete för att ta tillvara på elevernas reflektioner över undervisningen finns inte.

Såväl lärare som rektorn lyfter i intervjuer att utvecklingen av undervisningen till delar blivit drabbad av att pandemin medfört att skolan inte haft ordinarie undervisning på ett långt tag. Däremot säger rektorn att förväntningarna på uppföljningar från lärarnas sida inte skiljer mellan moderna språk och andra ämnen. Ämneslagen träffas regelbundet och där förväntas lärarna följa upp och arbeta för att utveckla sin undervisning.

Lärarna bekräftar att de träffas i ämneslaget var tredje vecka men där går tiden mest åt till att lösa praktiska frågor och ge varandra tips och idéer. Något mer strukturerat utvecklingsarbete beskriver de inte. Som tidigare nämnts i detta beslut uppger lärarna att de inte heller haft tid för att gemensamt utveckla undervisningen med utgångspunkt från relevant forskning och beprövad erfarenhet. När det gäller elevernas synpunkter på undervisningen beskriver lärarna att allt har varit så speciellt under tiden av pandemi att det inte har funnits så stora möjligheter att arbeta med detta.

Arbetsformer kan utvecklas för att bättre stödja användande av målspråket

Granskningen visar att elevernas möjlighet att använda målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt varierar mellan språken. Vidare visar granskningen att undervisningen till delar tar sin utgångspunkt i elevernas förutsättningar och behov. Däremot visar granskningen att elevernas intresse ofta inte är en utgångspunkt för undervisningen och att möjligheten att få stöd i studierna i moderna språk är liten.

Elevernas möjligheter att använda målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt behöver utvecklas

Lärarna säger i intervjuer att eleverna pratar målspråket om enklare saker till exempel om tid, väder och vad de gjort under lovet. De säger att läroböckerna innehåller muntliga övningar som eleverna ofta får arbeta med. Det vanligaste när det gäller muntliga övningar är att eleverna pratar utifrån ett "manus" de själva producerat eller som finns i läroboken. Lärarna menar att de kanske skulle ha fler talövningar där eleverna pratar utan att ha förberett vad de ska säga. Vid intervjuer med elever och lärare framkommer dock att det varierar mellan språken i vilken utsträckning eleverna pratar målspråket utan att ha ett manus att gå efter. Lärarna säger att eftersom det varit relativt lång tid då eleverna inte träffat varandra eller

läraren förutom på nätet gäller det att vara lite försiktig och låta det ta tid att få eleverna att prata fritt.

Eleverna i några språkgrupper uppger i intervjuer att de inte talar så mycket på målspråket fritt. De säger att de inte sätter ihop egna meningar så ofta utan mest läser upp färdiga meningar. Eleverna beskriver dock att det varierar mellan de olika språken. I ett av språken är det vanligt att de säger oförberedda saker när de pratar medan de i ett annat språk alltid förbereder i förväg vad de ska säga.

De muntliga övningar som genomförs i samband med Skolinspektionens lektionsobservationer är i hög utsträckning tagna från läroböckerna, men det förekommer också att eleverna får uppgifter som inte är förberedda. Till exempel kommer klassen på en av lektionerna att prata om kläder. Läraren beskriver vad hen har på sig på målspråket och sedan får alla elever berätta vad de har på sig.

Det framkommer vid intervjuer att det varierar mellan lärarna hur mycket de använder målspråket på lektionerna. En av lärarna pratar nästan enbart på målspråket och förklarar via kroppsspråk eller andra associationer såsom att nynna på en sång när eleverna inte tycks förstå. En annan lärare växlar kontinuerligt mellan målspråket och svenska. En av lärarna säger att flera av hennes klasser har mött målspråket så lite tidigare att de nästan får panik om hen talar det därför talar hen mycket svenska men målet är att kunna gå över mer till målspråket.

De skriftliga övningar som genomförs vid lektionsobservationerna handlar om att arbeta med övningar i läromedlet in anslutning till det område eller de grammatiska strukturer som berörts i läromedlet.

Anpassning till elevers intressen, behov och förutsättningar behöver stärkas

Det framkommer i intervjuer att det varierar mellan språken i hur hög utsträckning undervisningen tar hänsyn till elevernas förutsättningar och behov. Som tidigare nämnts har en av lärarna identifierat stora kunskapsluckor hos klasser hen har tagit över från en obehörig lärare. Den läraren beskriver att hen hela tiden måste ta hänsyn vad de klasserna behöver. Till exempel berättar hen att klassen tidigare alltid hoppat över muntliga övningar och att eleverna inte vågar prata inför hela klassen. Hen beskriver hur hen genom att locka och uppmuntra eleverna och ge dem inte alltför svåra uppgifter försöker få dem att i alla fall prata målspråket med en klasskamrat utifrån styrda övningar.

Eleverna säger vid intervjuer att övningarna i läroboken ibland kan vara intressanta för dem men att det finns mycket annat de skulle tycka var viktigare att prata om. De menar att om det var talövningar som mer anknöt till vad de är intresserade av skulle de också vara mer intresserade av studierna i det moderna språket. Lärarna instämmer i att de övningar som finns i läromedlen snabbt blir föråldrade liksom lätttexter och annat som de ibland låter eleverna möta.

Som tidigare berörts utgår undervisningen i hög utsträckning från läromedel. Det varierar om lärobokens innehåll sammanfaller med vad eleverna är intresserade av. Eleverna säger apropå muntliga övningar att det kan vara sånt de tror att de aldrig kommer använda. Som exempel tar några elever upp att de lärt sig ordet armékniv och att de inte tror att de någonsin kommer använda det.

Lektionsobservationer visar att lärarna varierar undervisningen till delar, till exempel varierar de mellan att arbeta i helklass, i par eller i grupper. Vidare visar observationerna att lärarna ofta rör sig runt i klasserna när eleverna arbetar enskilt eller i grupp och försöker förklara hur eleverna ska förstå innehållet i det de arbetar med på olika sätt, genom associationer, använda andra språk eller tänka i motsatser.

Lärarna beskriver att de gör extra anpassningar för elever som är i behov av det men att det inte går att få något annat stöd till exempel av specialpedagogisk kompetens i moderna språk. Detta berörs längre fram i detta beslut. Eleverna säger att det är deras eget ansvar att komma ikapp om de behöver det. Lärarna hjälper dem med det de arbetar med på lektionen och försöker tydliggöra vad eleverna behöver arbeta med. Något mer stöd finns knappast att få. Eleverna säger också att de tror att det är få elever som tycker språket är för lätt och som skulle behöva ytterligare utmaningar men de är övertygade att om någon behöver det så kommer de få det av lärarna.

Lärarna arbetar aktivt med att ge vägledning och strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ofta ger eleverna vägledning för att kunna uttrycka sig på målspråket. De hjälper eleverna till exempel genom att skriva upp begrepp och ord på tavlan som hjälper eleverna i de muntliga övningarna.

Vid flera av lektionsobservationerna skriver lärarna formeluttryck och ord som eleverna kan behöva då de förbereder den muntliga övningen. När eleverna arbetar två och två med något går lärarna runt och hjälper dem med ord och uttryck. Vid en lektionsobservation kommer ordet för grodor upp i texten. Läraren nynnar då på sången "Små grodorna" för att eleverna ska förstå. Eleverna säger att lärarna ofta kopplar till svenskan eller engelskan när de ska lära sig ord. Någon av lärarna använder kroppsspråk mycket för att få eleverna att använda inte bara verbala uttryck utan även ta hjälp av kroppsspråk.

Eleverna säger i intervju att lärarna skriver speciella uttryck på tavlan när de ska prata. De berättar till exempel att läraren skrivit uttrycket "jag vill ha..." på målspråket och sedan har eleverna fått arbeta två och två med att berätta vad de vill ha. Detta bekräftas också vid lektionsobservation. Om flera elever råkar säga fel bryter läraren och så har de en gemensam genomgång av hur man kan säga. Vid en lektionsobservation går läraren runt och lyssnar när eleverna förhör varandra på glosor

de haft i läxa. Vid några tillfällen bryter läraren och går igenom något ord som elever haft svårt för, skriver upp ordet och förtydligande på tavlan samt förklarar på svenska.

Lärarna säger att det är svårare att hjälpa eleverna när de ska producera själva än när de bara ska förstå och att de får arbeta mycket med att det inte gör något om man säger fel när eleverna själva ska producera något på målspråket. Eleverna bekräftar att lärarna är tydliga med att det inte gör något om man säger fel.

Klassrumsklimat är tillåtande

Granskningen visar att det råder ett gott och tillåtande klassrumsklimat i undervisningen i moderna språk. Vidare visar granskningen att lärarna arbetar för att eleverna ska våga tala målspråket på lektionerna.

Vid lektionsobservationer är stämningen god och elever vågar säga fel. Detta bekräftas i intervjuer av eleverna. Någon elev säger att det händer att någon skrattar när man säger fel men då är det ett snällt skratt. Eleverna säger att de vågar fråga om vad som helst utan att känna sig dumma.

Lärarna berättar att de försöker se till att ingen får talängslan bland annat genom att låta eleverna prata två och två innan de förväntas prata inför helklass. De beskriver i intervjuer att det är en balansgång att både försöka få elever att våga prata och inte pressa dem för mycket. De upplever dock att de flesta elever vågar prata på målspråket. Den läraren som tagit emot klasser med stora kunskapsluckor beskriver att hen nu kan förvänta sig att de talar två och två men att de ofta får panik om hen förväntar sig att de ska säga något inför hela klassen och att hen därför ligger lågt med det.

På skolan har de pratat generellt om skillnader avseende flickor och pojkar. Lärarna i moderna språk konstaterar att flickorna ofta är lite blygare. Ännu har de dock inte tagit fram strategier för att gemensamt arbeta med detta även om en av lärarna beskriver att hen har vissa strategier i detta avseende. Till exempel försöker hen synliggöra för pojkarna när de har arbetat och fått något färdigt genom att markera var eleven börjar arbeta och sedan komma tillbaks efter en stund och visa på vad eleven gjort.

Sammanfattande bedömning av området

Skolinspektionens bedömer att undervisningen i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga men att det finns utvecklingsområden.

Skolinspektionens granskning visar att det varierar mycket mellan lärarna hur de arbetar med att utveckla den kommunikativa förmågan hos eleverna. Gemensamt för samtliga lärare är dock att de menar att det är centralt i språkundervisningen att utveckla denna förmåga. Vidare visar granskningen att det råder ett tillåtande klimat

i klassrummen vilket stödjer elevernas möjlighet att utveckla den kommunikativa förmågan.

De arbetsformer lärarna använder stödjer till delar elevernas möjligheter att utveckla sin kommunikation på målspråket. Dock behöver innehållet i högre utsträckning knyta an till områden som är relevanta och intressanta för eleverna. Vidare behöver delar av undervisningen oftare erbjuda eleverna att kommunicera utan manus på målspråket. Elevernas interkulturella kompetens skulle ytterligare kunna stödjas om de upplevde att det som behandlas i detta avseende är innehåll som de upplever som adekvat och relevant för dem.

Lärarna behöver erbjudas möjlighet att koppla undervisningens innehåll och genomförande till aktuell forskning och beprövad erfarenhet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att lärarna får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionens granskning visar att lärarnas förutsättningar för att ta del av aktuell forskning och studier relaterat till ämnet moderna språk är begränsade. Lärarna har inte tid för att följa med i forskning och beprövad erfarenhet. Ämnesträffarna ger visserligen utrymme för att utbyta idéer men några mer strukturerade diskussioner har det inte genomförts. I detta arbete ingår att reflektera tillsammans med kollegor och elever över hur undervisningen genomförs och hur den ytterligare kan utvecklas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tydliggör förväntningar på, och ser till att lärarna får möjlighet till, att diskutera och utgå från forskning och beprövad erfarenhet i undervisningen. Detta kan exempelvis ske genom att delta i gemensam kompetensutveckling såsom Skolverkets kompetensutveckling Språksprånget. I ett sådant sammanhang kan lärarna gemensamt kritiskt granska, pröva och utveckla sin undervisning.

- Rektorn och lärarna behöver se till att undervisningen i högre grad utgår från elevernas intressen och förutsättningar.

Skolinspektionens granskning visar att ibland upplever eleverna undervisningen som ointressant och icke relevant för dem. Till exempel skulle eleverna uppleva det som viktigare att försöka kommunicera på målspråket om de oftare var intresserade av det innehåll de arbetar med och därmed kunna utvecklas ytterligare. Granskningen visar att lärarna till delar arbetar med att stärka den interkulturella kompetensen

hos eleverna men detta arbete skulle ytterligare kunna stärkas om eleverna fick arbeta mer med hur människor i de olika områden där målspråket talas lever och tänker. Genom att i högre utsträckning utgå från elevernas intresse och till exempel använda autentiska situationer, texter eller andra uttrycksformer som på olika sätt kopplar till kulturer och levnadssätt där målspråket används skulle elevernas intresse och motivation kunna stärkas.

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna i högre utsträckning tar reda på och utgår från områden som eleverna är nyfikna på. Lärarna behöver i sin undervisning löpande integrera interkulturella aspekter. Skolinspektionen rekommenderar att lärarna ser till att de områden eleverna arbetar med och det material de erbjuds har en koppling till elevernas intressesfär för att ytterligare stärka elevernas motivation för studierna.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har inte fullt ut likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att rektorn visar visst engagemang för undervisningen i moderna språk. Dock har pandemin och den påverkan denna haft på undervisningen fått till följd att rektorn inte har kunnat engagera sig i enstaka ämnen i den utsträckning hen önskat.

Rektorn säger att ämnet i hens ögon har samma status som andra ämnen. Hen menar att förutsättningarna är desamma för moderna språk som för andra ämnen till exempel avseende inköp av läromedel, tid för ämneskonferenser, klassrum avsedda för respektive språk och delaktighet i arbetslag.

Både lärare och elever lyfter dock att schemaläggningen för moderna språk är bekymmersam. Ämnet ligger på grund av att många elever åker skolbuss antingen först på morgonen eller sist på eftermiddagen. Både lärare och elever säger att det innebär att eleverna ofta är trötta och det försämrar deras möjligheter att tillgoda sig undervisningen.

Eleverna säger i intervjuer att moderna språk inte är ett av de viktigaste ämnena. De säger att språk inte är så viktigt om man inte ska resa en massa. Det är bra att läsa språk om man ska fortsätta med det på gymnasiet men det är inte viktigt på

högstadiet. De menar att ämnena engelska, matematik och svenska är de viktigaste ämnena i skolan.

Uppföljningen av undervisningen i moderna språk skiljer sig inte på något sätt från övriga ämnen säger rektorn. Minst en gång per termin följs undervisningen upp när det gäller betygssättning och betygsvarningar. Däremot säger både rektorn och lärarna att rektorn inte har kunnat visa något större intresse för själva undervisningen de senaste åren då tiden av pandemi har präglat skolans verksamhet och det har ofta handlat om att göra "brandkårsutryckningar". Rektorn säger att hen därmed inte kunnat göra klassrumsbesök på det sätt och med den frekvens hen hade önskat att göra men att det är prioriterat att börja med det nu.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk behöver utvecklas

Granskningen visar att det i stort sett bara finns legitimerade lärare i språk vid skolan, en lärare som ännu inte har sin lärarlegitimation räknar med att få det under våren. Vidare visar granskningen att rektorn behöver erbjuda lärarna relevant kompetensutveckling.

I granskningen framkommer det att lärare ofta får ja från rektorn om de ber att få delta i kompetensutveckling. Rektorn säger att lärarna själva är bäst skickade att veta vilken typ av fortbildning de behöver. Dock har inte sådana förfrågningar kommit så ofta.

Lärarna i moderna språk deltar på de utbildningar som generellt anordnas för skolan lärare men dessa utbildningar är ofta övergripande och berör inte specifikt undervisningen i moderna språk. Dessutom är det svårt för dem att hålla sig informerade om vilka utbildningar som finns. Till exempel framkommer det vid intervjun att de inte känner till Skolverkets satsning Språksprånget men att de känner behov av att delta i en sådan utbildning. De säger att de behöver kompetensutveckling riktad mot just moderna språk. Det gäller såväl kompetensutveckling i hur man undervisar i språken som fortbildning när det gäller själva språken.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn skaffar sig en aktuell bild av lärarnas behov av kompetensutveckling för att kunna möta dessa eventuella behov. Detta berörs också under frågeställning ett tidigare i detta beslut.

Arbetet för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk

Granskningen visar att det främst är elever som har svårigheter i andra ämnen som väljer bort att läsa moderna språk. Det är 25 procent av eleverna i skolan har valt bort att läsa moderna språk.

Rektorn säger att skolan har som policy att eleverna ska läsa ett modernt språk och att de inte pratar så mycket om möjligheten att välja bort detta. Detta bekräftas vid intervju med en av de elever som valt bort att läsa moderna språk. Hen säger att

hen länge tyckt att det var meningslöst att läsa språk men inte visste att det går att välja bort. När hen fick veta det såg hen till att snabbt byta bort det.

Vid intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det finns tydliga rutiner för när eleverna vill byta bort språket. Dessa rutiner inkluderar kontakt med studie och yrkesvägledaren för att eleverna säkert ska förstå vilka konsekvenser det kan bli för deras framtida studier.

Rektorn säger att skolan inte gjort en systematisk samlad undersökning av orsakerna till att eleverna väljer bort att läsa moderna språk. Hen menar att det finns flera individuella orsaker och att det inte är ovanligt att det är andra skolrelaterade svårigheter som skolan arbetar med kring eleven. Enligt rektorn genomför skolan alltid samtal med elever och vårdnadshavare om en elev önskar byta bort moderna språk. Ett kriterium för att kunna byta bort moderna språk är enligt rektorn att eleven inte har betyg i svenska/svenska som andraspråk eller engelska. Rektorn uppger att en samlad undersökning av de bakomliggande orsakerna tillsammans med de individuella samtalen skulle kunna ge ett utökat svar på varför elever inte fullföljer sina studier i ämnet.

Lärarna uppger vid intervju att alla elever kanske inte är språkintresserade och därför inte passar att läsa moderna språk. De menar att det i kommunen finns en hög andel egna företagare och ofta kan eleverna klara sig utan att läsa och få betyg. Vid intervjuer med elever framkommer att fler elever kanske hade kunnat fullfölja sina studier i moderna språk om möjligheterna att få stöd var goda. Lärarna och rektorn bekräftar att skolan inte erbjuder tillgång till specialpedagogisk kompetens eller annan kompetens riktad till elever som befinner sig i svårigheter med studierna av moderna språk. Lärarna menar att det inte är någon idé att anmäla behov av särskilt stöd i moderna språk eftersom det inte finns att tillgå i ämnet.

Lärarna berättar att de självklart arbetar med extra anpassningar till exempel fler muntliga uppgifter, längre tid på prov eller annat för eleverna men när dessa inte ger eleverna det stöd de behöver finns inte ytterligare stöd att tillgå.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömning är att moderna språk huvudsakligen har likvärdig status med andra ämnen. Lärarna har tillhörighet i arbetslag och ämneslag men kopplingen till forskning och beprövad erfarenhet behöver utvecklas. Detta har berörts under ett utvecklingsområde under frågeställning ett. Vidare behöver rektorn skaffa sig en aktuell bild av lärarnas behov av kompetensutveckling för att kunna tillfredsställa dessa behov.

Granskningen visar att elevernas möjligheter att få stöd i moderna språk är liten och att det därmed är risk att eleverna väljer bort ämnet för att kunna koncentrera sig på andra ämnen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbetssätt för att ge alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i moderna språk.

Skolinspektionens granskning visar att elevernas möjlighet att få stöd i moderna språk är liten och att elever väljer bort moderna språk för att klara kunskapskraven i andra ämnen. Skolan har inte undersökt om det skulle var möjligt för fler elever att fullfölja sina studier i moderna språk om de fick stöd i ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med lärarna gör en analys av orsaken till att elever avbrutit sina studier i moderna språk för att se om det finns en koppling till brist på stöd och avhopp. Vidare förutsätter Skolinspektionen att skolan härnäst betraktar moderna språk som likvärdigt med övriga ämnen när det gäller att ge eleverna extra anpassningar och stöd.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av utredaren Mirzet Tursunovic.

Undervisningsrådet Anna Wide har varit föredragande i ärendet. I den slutliga handläggningen har även utredaren Lena Knutsson deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: (<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: <i>Rektorn behöver se till att lärarna får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.</i>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: <i>Rektorn och lärarna behöver se till att undervisningen i högre grad utgår från elevernas intressen och förutsättningar.</i>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3:

Rektorn behöver utveckla skolans arbetssätt för att ge alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i moderna språk.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: